

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: "Spotkania transgraniczne - mniejszości narodowe i etniczne" : Cieszyn - Ustroń, 19-21 czerwca 2016 roku

Author: Aleksandra Minczanowska, Alicja Hruzd-Matuszczyk

Citation style: Minczanowska Aleksandra, Hruzd-Matuszczyk Alicja. (2017). "Spotkania transgraniczne - mniejszości narodowe i etniczne" : Cieszyn - Ustroń, 19-21 czerwca 2016 roku. "Edukacja Międzykulturowa " (2017), nr 6, s. 248-252.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ALEKSANDRA MINCZANOWSKA
ALICJA HRUZD-MATUSZCZYK

**„Spotkania transgraniczne –
mniejszości narodowe i etniczne”.**
Cieszyn – Ustroń, 19–21 czerwca 2016 roku

W dniach 19–21 czerwca 2016 roku odbyła się w Cieszynie – Ustroniu pierwsza sesja naukowa inicjująca cykl: *Spotkania transgraniczne* zorganizowana przez Zakład Pedagogiki Ogólnej i Metodologii Badań Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego wraz z partnerami z kraju i z zagranicy: Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej, Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszynie (Republika Czeska), Ostrawská Univerzita v Ostravé – Pedagogická Fakulta, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická – Technická Univerzita v Liberci.

Tegoroczne *Spotkania Transgraniczne* poświęcone kwestiom mniejszości narodowych i etnicznych skupiły grono osób zainteresowanych problematyką z Polski, Czech oraz Słowacji.

Oficjalnego otwarcia konferencji w gmachu Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie dokonali dr hab. Urszula Szuścik, dyrektor Instytutu Nauk o Edukacji, WEiNoE w Cieszynie (Uniwersytet Śląski w Katowicach), dr hab. Anna Szafrąnska (Uniwersytet Śląski w Katowicach), mgr Marta Kmeť Dyrektor Centrum Pedagogicznego dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszynie, prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, PhD. Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, Mgr. Hynek Böhm, Ph.D. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Technická Univerzita v Liberc, którzy przywitani zgromadzonych gości oraz podkreślili ważność i aktualność problematyki, wokół której zgromadzili się uczestnicy konferencji.

Merytoryczne obrady rozpoczął panel dyskusyjny prowadzony przez dr. Łukasza Kwadransa (Uniwersytet Śląski, WEiNoE w Cieszynie) i Mgr. Milana Chmurę, Ph.D. (Uniwersytet Ostrawski, Wydział Pedagogiczny). W panelu uczestniczyli przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych oraz osoby zawodowo reprezentujące interesy tych grup. Wśród nich byli: dr Artur

Konopacki (Uniwersytet w Białymstoku) występujący w imieniu mniejszości etnicznej Tatarów, dr Adela Kożyczkowska (Uniwersytet Gdański), której wieloletnie doświadczenia badawcze i zainteresowania naukowe koncentrują się na Kaszubach, dr Agata Świdzińska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) posiadająca doświadczenie w pracy z uchodźcami czeczeńskimi, mgr Justyna Matkowska, która zabrała głos w imieniu mniejszości etnicznej Romów, a także z perspektywy pełnomocnika wojewody dolnośląskiego ds. mniejszości narodowych i etnicznych, do której wpływają informacje o potrzebach i problemach mniejszości z województwa dolnośląskiego. Wśród pozostałych zaproszonych do dyskusji gości byli: mgr Andrzej Bizoń – dyrektor Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Czeskim Cieszynie, kpt. Mgr. Alexander Stambolidis, reprezentujący grecką mniejszość narodową w Republice Czeskiej, Uyen-Huu Pham, zabierający głos w imieniu wietnamskiej mniejszości narodowej w Republice Czeskiej. Ciekawą perspektywę zaprezentowali również lic. Alina Hykava (Uniwersytet Śląski – absolwentka Krzemienieckiego Humanistyczno-Pedagogicznego Instytutu im. Tarasa Szewczenki, studentka Pedagogiki Społecznej z Socjoterapią na Uniwersytecie Śląskim) i Anton Dragimiletskii (Uniwersytet Śląski, absolwent Tomskiego Uniwersytetu Państwowego, Wydziału Psychologii na specjalności: menedżer organizacji, absolwent kierunku pedagogika na Uniwersytecie Śląskim), którzy zabrali głos w imieniu przedstawicieli mniejszości pochodzących z Ukrainy i Rosji, a na co dzień funkcjonujący w polskim środowisku większościowym.

Wśród zagadnień, wokół których prowadzone były rozważania, można wyróżnić:

- mniejszość jako społeczność wewnętrzna: poczucie tożsamości przejawiane przez mniejszości narodowe i etniczne (tożsamość jednorodna, zrównoważona, wielowymiarowa), otwartość lub zamknięcie na kontakt z innymi grupami większościowymi, relacje z członkami własnej grupy mniejszościowej (kontakty, wsparcie), sygnalizowane potrzeby zmian z perspektywy polityki państwa,
- mniejszość w społeczności większościowej: aktywność społeczna, edukacyjna, kulturalna, działania na rzecz asymilacji grupy mniejszościowej, stereotypy i uprzedzenia wobec grupy mniejszościowej,
- możliwości grup mniejszościowych w społecznościach większościowych: prawa mniejszości i ich przestrzeganie, warunki funkcjonowania (opieka socjalna, szkoły mniejszościowe, studia, zatrudnienie), wykorzystanie dotacji,
- poczucie bezpieczeństwa, dyskryminacja, zagrożenia i trudności, dzia-

łania podejmowane na rzecz zwalczania dyskryminacji i przeciwdziałania trudnościom.

Dyskusji panelowej przysłuchiwali się uczniowie ze szkół średnich z Polski i Republiki Czeskiej, którzy wraz z zebranymi gośćmi wzięli udział w dyskusji podsumowującej pierwszą część spotkania.

Pierwszą sesję plenarną zatytułowaną, *Możliwe – niemożliwe, czyli wokół współpracy transgranicznej i międzynarodowej*, poprowadzili Prof. PhDr., Soňa Kariková PhD. (Univerzita Mateja Bela) i dr hab. prof. nadzw. Mariusz Korczyński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Sesja poświęcona była budowaniu konsorcjów, zespołów, opracowywaniu strategii wspólnego działania. W tej części swoje doświadczenia i dobre praktyki będące efektem wieloletnich prac prowadzonych w ramach realizacji grantów transgranicznych, międzynarodowych zaprezentowali dr hab. Eugenia Smyrnova-Trybulska (Uniwersytet Śląski, WEiNoE), która przybliżyła Projekt Irnet oraz pokazała, jak skutecznie zdobywać granty na granty, Mgr. Hynek Böhm, Ph.D., Mgr Marta Kmeť, dr hab. Anna Szafránska opowiedzieli o sukcesach transgranicznej współpracy na przykładzie projektu Akcent@com. O motywacji bezrobotnych młodych ludzi do pracy w Irlandii mówił Mgr. Milan Chmura, Ph.D. (Uniwersytet Ostrawski). W wystąpieniach referentów podkreślano wieloaspektowość działań prowadzonych w ramach grantów oraz korzyści, które przynosi taka współpraca.

W drugiej części dnia uczestnicy konferencji udali się na drugą stronę Olzy, gdzie odbyło się spotkanie w przestrzeni mającej znaczenie dla Polaków mieszkających w Republice Czeskiej. Sesję zatytułowaną *Kultura i tradycja mniejszości polskiej w Republice Czeskiej* poprowadził prof. dr hab. Karol Daniel Kadłubiec. Wykładowi towarzyszył występ zespołu Bystrzyca, który zaprezentował stroje i utwory muzyczne, a prof. dr hab. Karol Daniel Kadłubiec przybliżył uczestnikom obrzędy bliskie społeczności zamieszkującej przygraniczne tereny Śląska Cieszyńskiego i Zaolzia.

W kolejnym dniu konferencji uczestnicy mogli kontynuować rozważania prowadzone w ramach sesji *Kompetencje międzykulturowe – stan i perspektywy rozwoju*. Tę część spotkania poprowadzili Doc. Ph.D. Alena Seberová i dr Artur Konopacki, a pierwszą prelegentką była Prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, PhD. (Univerzita Mateja Bela) prezentująca perspektywy międzynarodowych badań dzieci i szkół. Kolejne wystąpienie – prof. nadzw. dr. hab. Mariusza Korczyńskiego (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) – nawiązywało do kompetencji międzykulturowych polskich pracowników w Anglii, możliwości kształcenia tych kompetencji za pomocą metody teatru

zaprezentowała mgr Urszula Namiotko z Uniwersytetu w Białymstoku. Prof. PhDr., Soňa Kariková PhD., Mgr. Denisa Šukolová i PhD. Mila Beljanski (Univerzita Mateja Bela) przybliżyły pozycję członków mniejszości narodowych. Natomiast o modelu i kompetencjach potrzebnych w edukacji dla integracji „nowych mniejszości” mówiła dr Agata Świdzińska z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Z tego samego ośrodka – mgr Ekaterina Kostiučenko – zaprezentowała perspektywę metodologiczną tożsamości polskiej mniejszości narodowej we wschodniosyberyjskiej części Rosji. Z kolei dr Łukasz Kwadrans (Uniwersytet Śląski) i mgr Justyna Matkowska (Dolnośląski Urząd Wojewódzki) zrelacjonowali wsparcie instytucjonalne uczniów pochodzenia romskiego w kontekście podtrzymywania ich tożsamości narodowej.

Kolejne prelegentki – Prof. PaedDr., Alena Doušková, PhD., Mgr. Ružena Čiliaková, PhD. (Univerzita Mateja Bela) – podjęły się analizy sytuacji i działań pomocowych świadczonych słowackim uczniom mieszkającym za granicą. Na temat aktualnych trendów i problemów w nauce czytania i pisanie na poziomie edukacji wczesnoszkolnej w Republice Słowackiej mogliśmy się dowiedzieć z wystąpienia doc. PaedDr. Simoneta Babiaková, PhD. (Univerzita Mateja Bela). Realia wspierania rozwoju umiejętności czytania w programach nauczania w szkołach z polskim językiem nauczania w Republice Czeskiej zaprezentowała Mgr. Bc. Martina Rozsypalová (Ostravská univerzita v Ostravě).

W sesji prowadzonej przez dr hab. Ewę Ogrodzkę-Mazur, prof. UŚ oraz dr hab. Barbarę Grabowską, prezentującej *sytuację społeczności polskiej i szkoły z polskim językiem nauczania za granicą*, swoje rozważania przedstawiła dr Anieli Różańska (Uniwersytet Śląski), która podjęła się analizy zachowań transgranicznych mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego, w kontekście umiejętności transgresji i osvajania odmienności. Dr hab. Barbara Grabowska (Uniwersytet Śląski) zaprezentowała kontekst polityki edukacyjnej wobec mniejszości narodowych i etnicznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Dr hab. Ewa Ogrodzka-Mazur, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski), odwołała się do szkoły mniejszościowej jako organizacji (kultury) uczącej się, a swoje rozważania koncentrowała na dwóch podejściach – emancypacji i adaptacji społeczności szkoły i instytucji w środowisku zróżnicowanym kulturowo. Mgr Alicja Hruzd-Matuszczyk (Uniwersytet Śląski) omówiła formy działalności szkół z polskim językiem nauczania na tle działalności szkół większościowych funkcjonujących w wybranych krajach europejskich.

Sytuację nauczycieli pracujących w szkołach z polskim językiem nauczania zaprezentowała dr hab. Anna Szafrąńska (Uniwersytet Śląski), która pod-

kreśliła, że ich sytuacja zawodowa znacząco różni się od sytuacji nauczycieli pracujących w kraju (np. formy zatrudnienia, możliwość awansu zawodowego itp.). Ukazała również oczekiwane kierunki zmian tej grupy pedagogów. Wątek nauczycieli potrzymała również mgr Sylwia Szulc (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), która przybliżyła ich pracę w wielokulturowym środowisku Łotwy. W odległe tereny Syberii Zachodniej przeniósł uczestników spotkania mgr Michał Antonowicz (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), który mówił o języku polskim jako elemencie współpracy międzykulturowej na przykładzie działań polskiej społeczności na terenach Przyirtysza. Dr Urszula Klajmon-Lech (Uniwersytet Śląski) w swoim wystąpieniu podkreślała znaczenie wspólnoty religijnej jako przestrzeni spotkania między podziałami. Sesję zamknęło wystąpienie mgr. Tomasza Gebela (Uniwersytet Śląski), który z perspektywy praktyka odniósł się do zagadnienia dziecka w rodzinie zastępczej postrzeganego jako Inny. Obie sesje zakończyła ciekawa dyskusja, której wątki kontynuowane były do końca konferencji w kularach. Zróżnicowane stanowiska osób prezentujących swoje poczynania badawcze były bodźcem do dalszych poszukiwań i kontynuowania badań poszerzonych o nowe spojrzenia na problem badawczy.

Odmienny aspekt wchodzenia w relacje z Innym, a także głębszego zrozumienia siebie, pokazała w czasie inspirujących spotkań warsztatowych pt. *Wartości – element budowania (po)mostów w świecie zróżnicowanym kulturowo* mgr Anna Łoboda – specjalistka od bibliodramy, doświadczona trenerka DramaWay.

Podsumowania i zakończenia konferencji dokonała dr hab. Anna Szafrąńska. Trzy dni *Spotkań Transgranicznych* na Śląsku Cieszyńskim pozwoliły uczestnikom konferencji doświadczyć spotkań na wielu płaszczyznach – były to spotkania naukowe, spotkania z kulturą, spotkania warsztatowe, i wreszcie spotkania międzyludzkie, które – zgodnie z przesłaniem warsztatów – stają się (po)mostem wzajemnych relacji i działań podejmowanych zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym. Kolejne wymiary Spotkań poznamy – zgodnie z zapowiedzią organizatorów – już za dwa lata.